

Handläggare
Anna-Carin Dalborg
Telefon: 08-508 33 572
Ann Gardeström
Telefon: 08-508 25 411

Till
Utbildningsnämnden
2014-05-22
Socialnämnden
2014-05-20

Placerade elevers skolgång – uppföljning av tidigare granskning

Förvaltningarnas förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningarnas tjänsteutlåtande som svar på uppdraget att följa upp tidigare utredning om placerade barns skolgång.
2. Socialnämnden godkänner förvaltningarnas tjänsteutlåtande som svar på uppdraget att följa upp tidigare utredning om placerade barns skolgång.

Anders Carstorp
Utbildningsdirektör

Gillis Hammar
Socialdirektör

Sammanfattning

Barn som har placerats av socialtjänsten har samma rätt till en bra utbildning som alla andra barn. Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång.

I Stockholms stads budget för 2013 fick utbildningsnämnden i uppdrag att följa upp den utredning som gjordes 2012 om placerade barns skolgång. Även socialnämnden fick i uppdrag att följa upp placerade barns och ungas skolgång.

Uppföljningen visar att åtgärder har vidtagits för att förstärka placerade elevers skolgång:

- Undervisning av elever i skyddade boenden har stärkts.
- Upphandling av institutionsvård för ungdomar har skett med ett större fokus på skola.
- Projektet SkolFam för familjehemsplacerade barn pågår.

- Stödmaterial för samverkan skola-socialtjänst har uppdaterats.
- Skolakut har startat och kan förebygga placeringar

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning i samverkan med förvaltningens ledningsstab och strategiska enheten, avdelningen för stadsövergripande sociala frågor vid socialförvaltningen.

Bakgrund

I stadens budget för 2011 fick utbildningsnämnden i uppdrag att granska placerade barns/ungdomars skolsituation.

”Kartläggning av skolgången för barn och unga stockholmare som är placerade i HVB, familjehem mm” genomfördes hösten 2011 och början av 2012.

Granskningen visade att de allra flesta barn och ungdomar som var placerade gick i skolan. Det kunde däremot gå lite väl lång tid från det att en placering skett till att eleverna började skolan. Detta gällde speciellt ungdomar i gymnasieålder och det framkom att en knapp handfull så kallade Hem för vård eller boende (HVB) som tar emot elever från 16 år och uppåt inte lade samma vikt vid skolgång.

Utredningen visade att skolgången för barn och unga i skyddat boende inte alltid var ordnad.

Flera HVB hade fram till 2011 bedrivit särskild undervisning på ”entreprenad” av elevernas hemskola enligt tidigare skollag men sådan överlåtelse av undervisningen var inte förenlig med nya skollagen.

I Stockholms stads budget för 2013 fick utbildningsnämnden i uppdrag att följa upp den utredning som gjordes 2012 om placerade barns skolgång. Även socialnämnden fick i uppdrag att följa upp placerade barns och ungas skolgång.

Uppföljningen har utgått från de förbättringsbehov som framkom i den tidigare granskningen. Det innebär att uppföljningen har haft fokus på att lyfta fram det som har utvecklats sedan tidigare samt uppmärksamma fortsatta förbättringsbehov.

Ärendet

Barn som har omhändertagits av socialtjänsten har samma rätt till en bra utbildning som alla andra barn. Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång. Den normalisering som skolgång innebär för barn och ungdomar som rycks ur sitt sociala sammanhang är mycket betydelsefull. Bra skolgång och slutförd gymnasieutbildning ökar betydligt chansen för ett bra vuxenliv.

Andelen placerade barn och unga av totalbefolkningen i åldern 0-20 är i princip densamma som vid granskningen 2010. En viss ökning av antalet placeringar kan noteras. En förklaring är att antalet ensamkommande flyktingbarn har ökat.

Antal barn och unga i Stockholm som någon gång under året varit placerade utanför hemmet

År	§12-hem	HVB	Jourhem	Familjehem
2010	95	247	557	775
2011	67	233	678	852
2012	69	300	597	834
2013	71	516	716	811

Ur Socialtjänstrapporten 2010-2013

Utveckling sedan den tidigare granskningen

Undervisning för elever i skyddade boenden.

Utbildningsförvaltningen har skapat en organisation för att säkra skolgången för elever i skyddade boenden. Tre lärare/specialpedagoger har anställts från och med höstterminen 2013.

Lärarna bedriver undervisning för elever som bor i skyddade boenden och som inte kan gå kvar i sin ordinarie skola eller i en skola i närheten av boendet. Eleverna får därigenom undervisning av utbildade lärare. För att kunna möta eleverna på rätt nivå samt underlätta återgången till ordinarie eller ny skola tar lärarna del av elevernas tidigare skolmaterial och planering. Satsningen har svarat mot ett mycket tydligt behov för elever i några av stadens större skyddade boenden. Sedan starten har i genomsnitt 12 elever per vecka fått sådan undervisning.

Ett större skyddat boende i staden har en fastställd struktur för hur de samverkar med närliggande grundskolor. Strukturen bildar modell för hur närliggande grundskolor kan samverka med varandra vid behov.

Skolakuten

En skolakut startade sin verksamhet vårterminen 2013.

Skolakuten är till för akuta placeringar av elever i grundskolan som på grund av disciplinära åtgärder tillfälligt behöver flyttas från den egna skolan.

2013 hade skolakuten tagit emot ett trettiotal elever från olika skolor i staden. Satsningen har kommit igång på ett bra sätt och svarar mot ett behov som finns på skolorna. Dessutom har eleverna haft hög närvaro. Efter placeringen har de flesta eleverna gått tillbaka till sin ordinarie skola. Några elever har efter utredning börjat i en central grupp med särskild inriktning. Skolakuten riktar sig inte primärt till placerade elever men kan genom det förebyggande arbetet förhindra eventuella placeringar.

SkolFam

SkolFam är en arbetsmodell med stöd av forskning som har visat att familjehemsplacerade barns skolresultat och övriga utveckling kan förbättras genom ett systematiskt arbete och aktivt samarbete mellan skola, socialtjänst och familjehem.

SkolFam är en förebyggande satsning som vänder sig till familjehemsplacerade barn. Arbetsmodellen är framtagen av Helsingborgs kommun med stöd av Stiftelsen Allmänna Barnhuset. I bl.a. Helsingborg, Norrköping och delar av Göteborg är SkolFam numera en permanentad arbetsmodell. Bakgrunden till modellen är kunskapen om att familjehemsplacerade barn är en högriskgrupp som riskerar att gå ut i vuxenlivet med dålig utbildning vilket leder till en rad andra svårigheter.

Ett gemensamt ansvar för skola och socialtjänst

Grundprinciperna för skolsatsning inom familjehemsvård är att i samverkan mellan socialtjänst och skola, kartlägga och individanpassa insatser för placerade barns lärande.

Målgrupp

I SkolFam Stockholm ingår barn i åldern 6-12 år som är

- familjehemsplacerade av Stockholms stad,
- bor i ett familjehem i Stockholms stad och
- går i fristående eller kommunal skola i Stockholms stad.

Antal barn, skolor och stadsdelsförvaltningar

Det är 29 barn som ingår i projektet. Av dessa är 12 flickor och 17 pojkar, 20 barn är placerade i närstående/släktinghem och 9 barn är placerade i rekryterade familjehem.

Det är 22 grundskolor, 9 stadsdelsförvaltningar, 30 handläggare inom familjehemsvården (barnets socialsekreterare och familjehemsinspektör) och 26 familjehem som medverkar i SkolFam

Barn kan komma att byta skola vid återflytt till hemmet, byte av familjehem, byte av årskurs eller andra omständigheter som påverkar barnets boende och skolsituation.

Antal barn i olika årskurser:

Årskurs 1 - 5 barn

Årskurs 2 - 5 barn

Årskurs 3 - 7 barn

Årskurs 4 - 4 barn

Årskurs 5 - 7 barn

Årskurs 6 - 1 barn

Vad kännetecknar SkolFam i Stockholm?

- Det är den hittills största SkolFam kommunen
- Det är många inblandade stadsdelsförvaltningar
- Det är en hög andel anhörigplaceringar (70 %)
- Det är många barn och familjehem med annat modersmål än svenska
- Kriterierna för deltagande gäller ett begränsat antal familjehemsplacerade barn

Barnens och familjehemmens behov av insatser så här långt

- **Arbetsminnesträning** har föreslagits till samtliga barn, även för de barn där skolan fungerat bra.
- **Lässtöd** för att stimulera ordförråd och språkutveckling har föreslagits till samtliga barn. Försök med bokpaket, talbok och Ipad med läs- och matematikprogram har inletts.
- **Kontaktperson med inriktning studiestöd** har föreslagits till barn som inte har svenska som modersmål i familjehemmet och till familjehem som behöver stärkas i sin roll som skolförälder (föräldrastöd).

Projektet bokpaket till familjehemsplacerade barn Bakgrund

I England finns sedan 10 år tillbaka The Letterbox Club som skickar bokpaket till familjehemsplacerade barn en gång i

månaden under sex månader. Dessa barns läsförståelse har ökat markant.

Barnbokhandeln Bokspindeln har ansökt och beviljats medel från Kulturrådet i Stockholm för en projektledartjänst för bokpaket till barn familjehemsplacerade av Stockholms Stad.

Socialförvaltningen har åtagit sig att välja ut 30 familjehemsplacerade barn som ska ingå i projektet.

Övriga som stödjer projektet är; Stockholms universitet-Institutionen för socialt arbete, Regionalbiblioteket Stockholm, Stockholms läns landsting, Bokförlaget Langenskiöld och Raben&Sjögren.

Projektets mål är att öka läsförståelsen hos de barn som kommer att delta i pilotstudien.

Innehåll

30 barn i åldern 8-12 år ska ingå i projektet. Barnen kommer under sex månader få ett bokpaket hemskickat en gång i månaden. För att kunna se om bokpaketen ger goda resultat ska barnet lästestas innan första och efter sista bokpaketet. Lästest kommer att ske i barnets skola. Resultaten från alla barns tester sammanställs av forskare på institutionen för socialt arbete på Stockholms universitet för att kunna se om läsförståelsen har ökat i gruppen.

Upphandling av institutionsvård för ungdomar

Socialförvaltningen genomförde 2010 en upphandling av insatser för barn, ungdomar och familjer. I förfrågningsunderlaget framhölls vikten av utbildning för de placerade ungdomarna. Bland annat krävdes att ett HVB skulle kunna presentera en samverkansöverenskommelse med kommunen där HVB är beläget, för en större tydlighet mot HVB när det gäller att tillförsäkra barn och ungdomar deras rätt till utbildning.

Stödmaterial för samverkan skola-socialtjänst

Stödmaterial för samverkan och ansvarsfördelning mellan stadsdelsnämndernas verksamheter och skolan har tagits fram för att underlätta samverkan i praktiken, bland annat vid placering av barn/ungdomar i HVB, jourhem mm. Stödmaterial har uppdaterats och beslut fattades i utbildningsnämnden respektive socialnämnden under augusti 2013.

Samverkansavtal med Statens Institutionsstyrelse

Ett samverkansavtal har upprättats mellan Stockholms stad och Statens institutionsstyrelse (SiS) kring hur myndigheterna ska samverka för att skapa bättre förutsättningar för en obruten skolgång och god förankring i skolan för de ungdomar som är placerade på något av SiS särskilda ungdomshem (s.k. §12-hem). Målet med rutinerna är att kvalitetssäkra en obruten skolgång för de aktuella ungdomarna genom en strukturerad dialog om varje individs skolgång.

Synpunkter från socialtjänsten

Tre intervjuer med chefer för ungdomsgrupper har genomförts för att dels få svar på hur väl känt stödmaterialet för samverkan är och om det används, dels om HVB erbjuder en bra skola för ungdomar. En delfråga har även varit om kunskapen om skolans betydelse har påverkat socialtjänsten inför placeringar av ungdomar. De generella slutsatser som går att dra är att kunskapen om skolans betydelse har slagit igenom hos socialsekreterare och att samverkan med skolorna fungerar tillfredsställande men att samverkan är en färskvara som kräver ständig uppmärksamhet. Det framkommer också att i de fall både grundskolechef och avdelningschef (inom IoF) är engagerade i samverkan fungerar den som bäst. Den avtalsuppföljning som socialförvaltningen har gjort visar att det vid vissa HVB fortfarande finns dålig kunskap om skolans betydelse. Sedan ramavtalet började gälla har flera förändringar av utbudet skett som ägarbyten, nedläggningar m.m.

En viktig faktor som socialtjänsten framhåller är tiden. Det tar fortfarande flera veckor från en placerings inledning innan skolan kommer igång.

En framgångsfaktor för samverkan är enligt en stadsdelsförvaltning det ökade fokus på SIP (samordnad individuell plan) som är resultatet av den statliga satsningen på psykisk hälsa (PRIO-medel). För att åstadkomma en SIP krävs att skolan, socialtjänsten och BUP enas om ansvarsfördelning och en plan för uppföljning. Detta sker inte endast vid placeringar utanför hemmet utan vid alla insatser som kräver medverkan från flera huvudmän.

Under 2013 startade pilotprojekt för att utveckla samverkan mellan skola och socialtjänst i 16 skolor och 8 stadsdelsförvaltningar. Multikompetenta team kommer att arbeta med målgruppen elever i årskurs 7-9 med låg måluppfyllelse och

hög frånvaro. Syftet är att eleverna ska förbättra sina betyg, ha ökad skolnärvaro och i ökad grad uppnå behörighet till gymnasiet.

Synpunkter från skolledare i stadens kommunala grundskolor

Några intervjuer har genomförts för att få svar på hur det uppdaterade stödmaterialet och rutinerna tillämpas mellan socialtjänsten och skolan när barn/ungdomar placeras eller får insatser utanför hemmet och vad som behöver förbättras för att ge eleverna en sammanhållen skolgång.

Konsultationsdokumentet (BBIC) används vid socialtjänstens utredning. Skolorna lämnar uppgifter till socialtjänsten som gör utredningen inför eventuell placering.

Samverkan runt placerade barn/ungdomar fungerar i övrigt olika väl i olika stadsdelar.

Av intervjuerna framkommer exempel på väl fungerande samarbete mellan skola och socialtjänst när elever placeras utanför hemmet.

Vid jourhemsplaceringar är barnet fortsatt folkbokfört i sitt hem och kan gå kvar i sin vanliga skola om jourhemmet ligger i närheten. Det sker då ofta med hjälp av skolskjuts. Här fungerar det i allmänhet bra enligt de intervjuade skolledarna.

Av intervjuerna framkommer också exempel på att samverkan runt placerade elevers skolgång har blivit bättre men att det fortfarande inte är självklart att skolan informeras i tid om var eleven blivit placerad och vilken ny skola eleven ska gå i. När en elev lämnar sin skola i samband med en placering utanför hemmet behöver skolan få kännedom om det. Genom att överlämna de dokument skolan har om eleven som till exempel individuell åtgärdsplansplan och eventuellt åtgärdsprogram beskrivs elevens utbildningsbehov för den nya skolan. Skolan behöver vara med i större utsträckning och alla insatser behöver vara inriktade på att eleverna ska ha en obruten skolgång. När skolan får veta vilken ny skola eleven kommer till kan man etablera kontakt med mottagande skola. Skolorna vet vilken överlämning som ska ske och kan också hålla kontakt med eleverna där så är möjligt. En av de intervjuade skolledarna har aktuella erfarenheter från projektet SkolFam och framhåller det

sättet att arbeta med elevers skolgång som en bra modell för alla placerade elever.

Förvaltningarnas synpunkter

Åtgärder har vidtagits för att förstärka placerade elevers skolgång. Kunskaperna om vikten av en bra skolgång och slutförd gymnasieutbildning för chansen till ett bra vuxenliv har ökat. Flera samverkansprojekt mellan skolan och stadsdelsförvaltningarna pågår. Dessa har stor betydelse för ökad kunskap och medvetenhet om nödvändigheten av samverkan och om skolans betydelse för barns och ungdomars livssituation.

Samverkan mellan socialtjänst och skola är ytterst viktig för att säkerställa skolgången för placerade elever. Det finns tydliga krav och strukturer för samverkan mellan myndigheterna i staden och för hur samverkan kring placerade elevers skolgång ska ske.

Fortfarande återstår en del arbete för förvaltningarna med att tydliggöra och påminna om det stödmaterial som finns för samverkan och att fortsätta arbetet med att utveckla interna rutiner mellan stadsdelsförvaltningarna och skolan.

Förvaltningarnas förslag till beslut

Förvaltningarna föreslår att utbildningsnämnden och socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på uppdraget att följa upp tidigare utredning om placerade barns skolgång.